

MINISTÈRE DE L'EMPLOI ET DU TRAVAIL
COMMISSION DU TRAVAIL DES FEMMES
Secrétariat

MINISTERIE VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID
COMMISSIE VROUWENARBEID
Secretariaat

AVIS DEFINITIF N° 15/1 du 26 janvier 1979

DEFINITIEF ADVIES NR. 15/1 van 26
januari 1979

sur deux demandes de dérogation introdui-
te par l'Union nationale d'Institution
de protection de la jeunesse et d'aide
aux handicapés et par Caritas (Confédé-
ration des Institutions) sur base de l'ar-
ticle 122 de la loi du 4 août 1978 (Ega-
lité de traitement).

over twee verzoeken tot afwijking die op
grond van artikel 122 van de wet van 4
augustus 1978 (Gelijke behandeling) inge-
diend werden door de Nationale Unie van
voorzieningen voor jeugdbescherming en
gehandicaptenzorg en door Caritas (Confede-
ratie van Instellingen).

Par lettres du 27 octobre et du 13 novembre 1978, le Ministre de l'Emploi et du Travail a demandé l'avis de la Commission du Travail des Femmes sur deux lettres qui lui étaient adressées par M. JP. CLOQUET, Secrétaire général de l'Union nationale d'Institutions de protection de la jeunesse et d'aide aux handicapés, et par MM. LJ. BELMANS et J. DE SAEGER, de Caritas-Catholica.

Dans la première de ces lettres, alléguant la nature particulière de nombre de fonctions exercées dans le secteur des maisons pour enfants et des instituts médico-pédagogiques, M. CLOQUET a demandé au Ministre de prévoir, pour ce secteur, sur la base de l'article 122 de la loi du 4 août 1978 de réorientation économique, une dérogation au principe de l'interdiction de faire mention du sexe dans les conditions d'accès à un emploi ou à une activité professionnelle.

La lettre émanant de Caritas-Catholica et dont l'objet est similaire à celui de la lettre en provenance de l'Union nationale d'Institutions de protection de la jeunesse et d'aide aux handicapés, envisage, quant à elle, trois cas précis dans lesquels une dérogation devrait être prévue :

- les institutions pour mères célibataires;
- les hômes pour jeunes filles mineures placées par décision du juge de la jeunesse;
- les hômes pour adolescents difficiles.

La Commission a estimé devoir entendre les responsables de ces deux secteurs, afin de mieux comprendre la portée exacte des demandes de dérogation.

In een schrijven van 27 oktober 1978 heeft de Minister van Tewerkstelling en Arbeid de Commissie Vrouwenarbeid verzocht advies uit te brengen over twee brieven die aan hem gericht werden door respectievelijk de Hr. J.P. CLOQUET, Secretaris-generaal van de Nationale Unie van voorzieningen voor jeugdbescherming en gehandicaptenzorg en door de HH. L.J. BELMANS en J. DE SAEGER van Caritas-Catholica.

De Hr. CLOQUET wijst in zijn brief op de bijzondere aard van tal van beroepen die in de sector kindertehuizen en medisch-pedagogische instellingen worden uitgeoefend en verzoekt de Minister, op grond van artikel 122 van de wet van 4 augustus 1978 tot economische heroriëntering, voor die sector in een afwijking te voorzien op het beginsel volgens welk geen melding mag worden gemaakt van het geslacht in de voorwaarden van toegang tot een betrekking of een beroepsactiviteit.

De brief van Caritas-Catholica betreft een gelijkaardig onderwerp als die van de Nationale Unie van voorzieningen voor jeugdbescherming en gehandicaptenzorg; hij behandelt drie precieze gevallen waarvoor in een afwijking zou moeten worden voorzien :

- de instellingen voor ongehuwde moeders;
- de homes voor minderjarige meisjes die daar op bevel van de jeugdrechter worden opgenomen;
- de homes voor jeugdigen die met aanpassingsmoeilijkheden te kampen hebben.

De Commissie was van oordeel dat zij de verantwoordelijken van deze twee sectoren diende uit te nodigen om de draagwijdte van de verzoeken tot afwijking beter te verstaan.

./...

Il est apparu de ces explications que, en ce qui concerne le secteur "Uniprah" les maisons particulièrement visées par la demande de dérogation sont les crèches et les organismes médico-pédagogiques; dans ces maisons "pour des raisons pédagogiques et psychologiques la mixité du personnel est souhaitée par les responsables. Les jeunes et adultes hébergés dans les institutions ont besoin de modèles d'identification tant masculins que féminins, si l'on désire que leur développement soit optimal.

Pour réaliser cette mixité ou la maintenir, un recrutement du personnel sur base du sexe est inévitable".

J'est précisément en partant de cette idée que ces problèmes peuvent d'après Mr. CLOQUET se poser au moment de la création d'une institution ou du remplacement de personnel dans des institutions existantes: si un poste devient vacant, il s'impose d'engager une personne du même sexe que celle qui le quitte pour maintenir l'équilibre; quand on crée une institution, il faut imposer un contingent de chaque sexe.

Des problèmes spécifiques se posent en outre de l'avis de Mr. CLOQUET dans "certaines institutions ou seuls des garçons ou seules des filles sont hébergés (hommes pour mères célibataires, hommes pour femmes délinquantes). "Dans ces institutions il n'est pas indiqué, et pour les femmes, et pour le personnel que par exemple le service de garde soit assuré par quelqu'un de l'autre sexe. Ces conditions de travail différenciées ont évidemment à nouveau une répercussion sur le recrutement si une institution, pour mères célibataires par exemple, a besoin de collaboratrices pour assurer le service de nuit, alors seules des personnes du sexe féminin seront prises en considération pour le recrutement".

Uit deze verklaring is gebleken dat het verzoek tot afwijking van de Nationale Unie van voorzieningen voor jeugdbescherming en gehandicaptenzorg hoofdzakelijk de kindertehuizen en de medisch-pedagogische instellingen betreft: in deze tehuizen is "om pedagogische en psychologische redenen een mixiteit van het personeel volgens de verantwoordelijken aangewezen. De jongeren en volwassenen die in de instellingen ondergebracht worden hebben immers zowel mannelijke als vrouwelijke identificatiemodellen nodig, willen zij zich volkomen kunnen ontplooien. Om nu deze mixiteit te verwezenlijken of te behouden is een aanwerving van het personeel op basis van het geslacht onontkoombaar."

Wanneer nu juist van deze idee wordt uitgegaan dan kunnen, aldus de Hr. CLOQUET, problemen ontstaan bij de oprichting van een instelling of bij de vervanging van personeel in een bestaande instelling: wanneer een betrekking vacant wordt dan zal men, om de gemengdheid van het personeel te behouden, opnieuw iemand van hetzelfde geslacht moeten aanwerven, wanneer een nieuwe instelling wordt opgericht dient van beide seksen een contingent opgesteld te worden.

Bovendien ontstaan volgens de Hr. CLOQUET specifieke problemen in bepaalde instellingen waar uitsluitend jongens of uitsluitend meisjes ondergebracht worden (tehuizen voor ongehuwde moeders, homes voor jeugdige delinquenten). "In deze instellingen is het noch voor de jongeren, noch voor het personeel aangewezen dat bijvoorbeeld de wachtdienst door iemand van het andere geslacht wordt waargenomen. Deze gedifferentieerde arbeidsvoorwaarden hebben uiteraard opnieuw een weerslag op de aanwerving: heeft een instelling voor ongehuwde moeders bijvoorbeeld medewerkers nodig om de nachtdienst te verzekeren dan zullen alleen personen van het vrouwelijk geslacht voor aanwerving in aanmerking komen".

La Commission du Travail des Femmes estime que, dans la première hypothèse envisagée, (créer et maintenir la mixité du personnel) il ne s'agit de toute évidence pas d'un cas d'application de l'article 122 puisque le demandeur lui-même reconnaît la nécessité de la mixité des fonctions.

Si les offres d'emploi s'adressent aux candidats des deux sexes, l'équilibre se réalisera de lui-même au moment du recrutement, sur base de l'expérience et des qualifications des candidats.

Si des actions spéciales devaient être envisagées pour rétablir un équilibre en faveur du personnel féminin, c'est dans le cadre de l'article 119 et non dans celui de l'article 122 que ces actions devraient être autorisées.

En ce qui concerne les établissements pour mères célibataires, ainsi que les maisons où des jeunes filles mineures d'âges sont placées par décision du juge de la jeunesse et celles pour jeunes gens en difficulté d'éducation, la Commission du Travail des Femmes a estimé qu'il serait contraire à l'article 122 d'admettre des dérogations pour l'ensemble du personnel occupé dans ces maisons, depuis le personnel d'entretien, jusqu'au Directeur ou la Directrice.

En ce qui concerne toutefois le personnel éducatif, les représentants des employeurs et ceux des travailleurs ont émis des avis divergents.

Les représentants des employeurs estiment que les responsables des hômes pour mères célibataires et ceux des maisons pour jeunes gens en difficulté d'éducation doivent avoir la possibilité de recruter du personnel éducatif d'un sexe déterminé pour des raisons psychologiques et pédagogiques impérieuses et par conséquent de diffuser à ce sujet des offres d'emploi réservées aux candidats d'un sexe déterminé.

De Commissie Vrouwenarbeid is van oordeel dat deze eerste hypothese (creatie en behoud van de mixiteit van het personeel) alleszins geen toepassing van artikel 122 betreft vermits de Nationale Unie van voorzieningen voor jeugdbescherming en gehandicaptenzorg zelf de noodzaak van gemengde functies erkent.

Wanneer de werkaanbiedingen zich tot kandidaten van beide seksen richten zal, wanneer bij de aanwerving rekening wordt gehouden met de ondervinding en de kwalificatie van de kandidaten, het evenwicht op dat ogenblik vanzelf ontstaan.

Wanneer specifieke acties ten voordele van het vrouwelijk personeel moeten gevoerd worden om een evenwicht te herstellen dan moeten deze acties in het raam van artikel 119 en niet op basis van artikel 122 toegestaan worden.

In verband met de tehuizen voor ongehuwde moeders, de homes waar jonge meisjes op bevel van de rechter worden ondergebracht en de tehuizen voor jeugdigen die met aanpassingsmoeilijkheden te kampen hebben is de Commissie Vrouwenarbeid van oordeel dat het strijdig zou zijn met artikel 122 een afwijking toe te staan voor alle in deze tehuizen tewerkgestelde personeelsleden, gaande van het onderhoudspersoneel tot en met de directeur of de directrice.

Wat het opvoedend personeel betreft hebben de werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers echter een uiteenlopend advies uitgebracht.

De werkgeversvertegenwoordigers zijn van oordeel dat de verantwoordelijken van respectievelijk de tehuizen voor ongehuwde moeders en de tehuizen voor jeugdigen die met aanpassingsmoeilijkheden te kampen hebben wegens dwingende psychologische en pedagogische redenen de mogelijkheid moeten krijgen opvoedend personeel van een welbepaalde sekse aan te werven; bijgevolg mogen in dit geval ook de werkaanbiedingen voorbehouden worden tot kandidaten van een welbepaalde sekse.

Ils estiment que cette exception devrait également jouer en ce qui concerne les hommes pour jeunes filles mineures d'âges placées par décision du juge de la jeunesse, mais seulement pour les emplois pour lesquels les responsables de ces maisons estiment que la présence de personnel éducatif féminin s'impose.

Les représentants des travailleurs estiment que dans aucun de ces cas, le critère d'authenticité requis par l'article 122 ne peut être invoqué et que le sexe du travailleur ne constitue pas dans ces cas une condition déterminante tenant à la nature même de l'emploi.

Ils soulignent que ce sont bien plus les qualités du personnel engagé et sa maturité que son sexe qui peuvent jouer un rôle déterminant dans la réinsertion sociale et l'équilibre des personnes hébergées, et ce, tout particulièrement dans le cas des mères célibataires.

Ils pensent que c'est en ouvrant toutes les fonctions aux candidats des deux sexes que l'on pourra stimuler la mixité des emplois et l'évolution de la société vers une meilleure répartition des rôles entre les hommes et les femmes, en fournissant aux personnes en difficulté des modèles d'identification tant féminins que masculins.

Ils font remarquer que les demandes de dérogation sont arbitraires et ne s'expliquent pas pourquoi elles sont introduites d'une part pour les jeunes filles mineures placées par décision du juge et non pour les jeunes gens et d'autre part pour les jeunes gens en difficulté d'éducation, et non pour les jeunes filles dans le même cas.

Zij zijn van oordeel dat deze uitzondering eveneens kan gelden voor de homes waar jonge meisjes op bevel van de rechter worden ondergebracht; in dit geval betreft het echter alleen de betrekkingen waarvan de verantwoordelijken van deze tehuizen oordelen dat de aanwezigheid van vrouwelijk opvoedend personeel noodzakelijk is.

De werknemersvertegenwoordigers zijn van oordeel dat het criterium van authenticiteit, vereist door artikel 122, in geen van deze gevallen kan ingeroepen worden en dat het geslacht van de werknemer er evenmin een doorslaggevende voorwaarde vormt voor de aard van het werk.

Zij onderstrepen dat niet zozeer het geslacht maar eerder de kwaliteit en de maturiteit van het aangeworven personeel een doorslaggevende rol kan spelen voor de sociale reïntegratie en het evenwicht van de hen toevertrouwde personen; en dit geldt meer in het bijzonder voor de ongehuwde moeders.

Zij menen dat, door alle functies toegankelijk te maken voor beide seksen, men de mixiteit van de betrekkingen zal kunnen stimuleren en dat, door personen in moeilijkheden met zowel mannelijke als vrouwelijke identificatiemodellen te confronteren, men in de maatschappij tot een betere rollenverdeling tussen mannen en vrouwen zal kunnen komen.

Zij merken op dat de verzoeken tot afwijking arbitrair zijn: er werd een afwijking gevraagd voor jonge meisjes die op bevel van de rechter worden ondergebracht en niet voor de jongeren als dusdanig; anderzijds werd een afwijking gevraagd voor jeugdigen die met aanpassingsmoeilijkheden te kampen hebben maar niet voor meisjes die in hetzelfde geval verkeren.

Ils font enfin remarquer que les personnes qui introduisent les demandes de dérogation devraient à l'avenir être invitées à préciser pour quels emplois ces demandes sont introduites et quelle est leur justification.

Uiteindelijk vestigen zij er nog de aandacht op dat de personen die verzoeken tot afwijking indienen er in de toekomst zouden toe uitgenodigd moeten worden duidelijk te omschrijven voor welke betrekkingen deze verzoeken werden ingediend en welke hun verantwoording hiervoor is.